

Bardzo przepraszam

WŁADYSŁAW SZLENGEL

CO CZYTAŁEM UMARŁYM

Bardzo przepraszam

Muszę i musisz
pragnąć i wierzyć —
*Tertium non datur*¹.
Cierpieć i — przeżyć
kłami... pazurem!
na wszystko przystać,
zamieniać skórę
jak transformista.
Przebić się, przepchać
największy zator,
żyć bez oddechu
... presti [di] gitator²...
O co tu chodzi?
więc dobrze, wiedz to,
tu chodzi o NAS
żywe świadectwo...
Jak w białe kruki
niech patrzą na nas,
niech o nas mówią
noce do rana,
— że jest ważniejszy
Einstein³ i Tuwim⁴!!!
— dajcie mi spokój!!
o kim tu mówić?

Czym świat wzbogacą,
gdy zrobią krocie,
pisząc i mówiąc
o *swej* tęsknocie,
o *swym* współczuciu,
O NASZEJ ofierze.
Dajcie mi spokój!!!
Ja im nie wierzę!!!
Czym uszczęśliwi

Kondycja ludzka, Walka

¹*Tertium non datur* (łac.) — trzeciej możliwości nie ma. [przypis edytorski]

²*prestidigitator* — iluzjonista. [przypis edytorski]

³*Einstein, Albert* (1879–1955) — urodzony w Niemczech fizyk-teoretyk pochodzenia żydowskiego, autor teorii względności (szczególna teoria względności, wraz ze słynnym równaniem $E=mc^2$, ustalającym równowagę między masą a energią powstała w 1905 roku, ogólna teoria względności, stanowiąca teorię grawitacji, opublikowana została w 1916 roku). [przypis edytorski]

⁴*Tuwim, Julian* (1894–1953) — polski poeta, pisarz, satyryk, tłumacz poezji ros., fr. i niem. W dwudziestoleciu międzywojennym był jedną z najpopularniejszych postaci świata literackiego; współzałożyciel kabaretu Pikador i grupy poetyckiej Skamander, blisko związany z „Wiadomościami Literackimi”. W latach 1939–1936 na emigracji, m. in. w Rio de Janeiro. [przypis edytorski]

tom Feuchtwangera⁵,
gdy z dokumentów
prawdę wyszpera,
gdy tajemnice wysupła pierwszy
z ogłoszeń GMINY⁶
I *moich* wierszy!!!
Tuwim w Janeiro
opływa w łaski,
płacząc nad dolą
braci warszawskich.
Chaplin⁷ zbuduje
mur w Hollywoodzie,
w getto⁸ z tektury
najęci ludzie,
dolaroroby
w obfitym cielsku
„dy bone⁹” będą wyc po angielsku,
a Chaplin będzie
miliony zbierać
w roli Pinkerta¹⁰
al[bo] Gepnera¹¹.
Huberman¹² zagra,
Wells¹³ coś dopowie,
Mann¹⁴ w 4 tomach
wyda swą powieść,
będą płakali wzruszeni bardzo,
będą krzyczeli,
jak bardzo gardzą,
jak ich poruszył nasz los do dna,
bardzo przepraszam,
a ja?
zrobią fortunki,
plus szum i sława,
za to, co było
w mieście Warszawa,
będą obchodzić,
będą mnie święcić,
a ja co na to

Pamięć

⁵*Feuchtwanger, Lion* — właśc. Jakub Arje (1884–1958), autor m.in. powieści *Żyd Süß* (1925), na podstawie której Veit Harlan nakręcił propagandowy, a niezgodny z jej wymową film, oraz *Wojny żydowskiej* (1932), które jednym z bohaterów jest Józef Flawiusz. [przypis edytorski]

⁶*Gmina* — potoczne określenie Rady Żydowskiej, reprezentującej mieszkańców getta przed władzami okupacyjnymi. [przypis edytorski]

⁷*Chaplin, Charlie* — właśc. Charles Spencer Chaplin, (1889–1977), aktor komiczny i reżyser, gwiazda kina niemego. Urodzony w Londynie, karierę zrobił w USA. Stworzył postać trampa Charliego, biedaka o złotym sercu, wyposażonego w melonik, muszkę i laseczkę. W filmie *Dyktator* (1940) parodiował Adolfa Hitlera. [przypis edytorski]

⁸*getto* — dziś wyraz ten jest odmienny: w getcie. [przypis edytorski]

⁹*Oj di bone* (jidysz) — fragment piosenki Leopolda Rubinsteina, kompozytora, muzyka i śpiewaka z warszawskiego getta. Poniżej fragment tej piosenki: *Oj, di bone! Ich will niszt upgejbn di bone, Ich will noch a bisele lebn*” (Oj, kartka żywnościowa! Ja nie chcę oddać tej kartki, ja chcę jeszcze żyć). [przypis edytorski]

¹⁰*Pinkert* — nazwisko rodziny prowadzącej żydowskie przedsiębiorstwo pogrzebowe, funkcjonujące również w getcie warszawskim. [przypis edytorski]

¹¹*Gepner, Abram* (1872–1943) — przed wojną kupiec i radny, w jej trakcie m.in. przewodniczący Zakładu Zaopatrzenia przy Radzie Żydowskiej w getcie warszawskim. [przypis edytorski]

¹²*Huberman, Bronisław* (188–1947) — skrzypek-wirtuoz i pedagog muzyczny pochodzenia żydowskiego. [przypis edytorski]

¹³*Wells, Herbert George* (1866–1946) — pisarz, klasyk fantastyki naukowej, autor m. in. *Wojny światów*, *Webikulu czasu* i *Wyspy doktora Moreau*. [przypis edytorski]

¹⁴*Mann, Tomasz* (1875–1955) — niemiecki prozaik, laureat Nagrody Nobla w roku 1929, autor m. in. powieści *Czarodziejska góra* (1924) i *Doktor Faustus* (1947). [przypis edytorski]

błogiej pamięci?
Bujda, panowie,
lipa, panowie,
ja to przeżyję —
JA to opowiem —
ja sam wykrzyczę
stoma głosami
rymem i rytmem,
stoma wierszami,
niech nie współczują
w naszym imieniu,
wcale nie chcemy
spoczywać w cieniu.
My przeżyjemy —
my mocne plemię —
gdzieś się schowamy,
bodaj pod ziemię — — —
czytaj gazety
i plotek słuchaj,
to nic nie szkodzi,
dodają ducha.
I zęby ściśnij,
zaciśnij pięście,
uparty człowiek,
uparte szczęście.
Nie tylko Disney¹⁵ ma w głowie olej,
my także, Żydzi,
już na nas kolej,
chcemy grejpfrutów,
chcemy stadionów,
pięknych podróży,
miękkich wagonów,
są mocni Żydzi tam w USA —
bardzo przepraszam,
a ja???

Ostatnia stawka też ma znaczenie,
stawić na wszystko w takiej grze,
nie ma przegranej — kto gra, wygrywa.
Panie, panowie — *faites vos jeux*¹⁶ —
i nie mów o szczęściu Wellsa i Lopka¹⁷.

---

¹⁵Disney, Walt (1901–1966) — amerykański animator, reżyser i producent filmowy, założyciel istniejącego do dziś studia filmowego. [przypis edytorski]

¹⁶*faites vos jeux* (fr.) — stawiajcie zakłady; okrzyk krupiera w kasynie przy rozpoczęciu partii ruletki. [przypis edytorski]

¹⁷Lopek — pseudonim Kazimierz Krukowskiego (1901–1984), aktora kabaretowego, rewiowego i filmowego pochodzenia żydowskiego; podczas II wojny światowej przedostał się najpierw do ZSRR, a potem, wraz z armią Andersa, do Europy zachodniej. [przypis edytorski]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z **Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur**.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na **Licencji Wolnej Sztuki 1.3**. Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w **Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur**. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/szlengel-bardzo-przepraszam/>

Tekst opracowany na podstawie: Władysław Szlengel, *Co czytałem umarłym*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1979.

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Publikacja sfinansowana ze środków pozostałych ze zbiorów, które nie zakończyły się sukcesem.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Agnieszka Tulicka, Aleksandra Kopeć, Paulina Choromańska, Paweł Koziół.

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: **szczegóły na stronie Fundacji**.